

PALTAMON PERUSOPETUKSEN JA PALTAMON LUKION
SUUNNITELMA OPPILAIDEN SUOJAAMISEKSI

VÄKIVALLALTA, KIUUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ

15.5.2023

Sisällys

1.Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta.....	2
2.Kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa ennalta ehkäiseviä ja yhteisöllisyyttä	3
vahvistavia toimia Korpitien koulussa.....	3
3.Kiusaamisen, väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen sekä häirinnän	4
ehkäiseminen ja siihen puuttuminen	4
Väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen	4
Häirintään puuttuminen	4
Muut turvallisuutta lisäävät toimet	5
4.Peruskoulun KAKE eli kasvatust keskustelu.....	5
5.Asian käsittely yksilö-, ryhmä- ja koko yhteisön tasolla	7
6.Yhteydenottotavat kotiin ja yhteistyö huoltajan kanssa.....	8
7.Yhteistyö viranomaisten kanssa.....	8
8.Suunnitelmasta tiedottaminen ja kouluyhteisön henkilöstön ja huoltajien.....	9
sekä yhteistyökumppanien perehdyttäminen ohjeisiin.....	9
9.Suunnitelman päivittäminen, toteutumisen seuranta sekä seurantaan liittyvä kirjaaminen ja arviointi	9

PALTAMON PERUSOPETUKSEN JA PALTAMON LUKION SUUNNITELMA OPPILAIDEN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ

1. Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta

Väkivalta, kiusaaminen ja häirintä voivat olla suoraa tai epäsuoraa sanallista tai fyysistä voimankäyttöä ja sosiaalista manipulointia, joka loukkaa ihmisen fyysistä, henkistä tai sosiaalista koskemattomuutta. Tekijänä voi olla oppilas, koulussa työskentelevä aikuinen tai kouluyhteisön ulkopuolinen henkilö.

Kiusaaminen on systemaattista, tahallista ja toistuvaa samaan henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa sanallista tai fyysistä kielteistä toimintaa. Kiusaamiselle on ominaista kiusaajan ja kiusatun välinen voimasuhteiden epätasapaino. Tavallista on myös se, että kiusaaminen tapahtuu ryhmässä. Kiusaamisen muotoja koulussa ovat esimerkiksi toistuva ja rasittava

- lyöminen, tyrkkiminen, potkiminen, nipistely, maahan kaataminen, kamppaaminen, puskeminen, hiuksista vetäminen, kuristaminen, esineellä heittäminen ja kaikki muu käsiksi käyminen
- pilkkaaminen, haukkuminen, lällätys, häpäiseminen ja ilkkuva matkiminen
- pelottelu, uhkaaminen, kiristäminen, syrjiminen, eristäminen, pakottaminen tekemään jotakin, tahallinen väärinneuvominen ja perättömien juttujen kertominen
- toisen / toisten yllyttäminen yhtä vastaan, toisen puolustamisen estäminen ja yksin jättäminen
- rahan kiristäminen, tavaroiden piilottelu, luvatta ottaminen tai särkeminen

Häirintä voi näyttäytyä epäasiallisena kohteluna tai puheena, joka sisältää sukupuoleen liittyviä vihailevia ilmeitä, eleitä tai kaksimielistä puhetta. Häirintä voi myös ilmetä ei-toivottuna fyysisenä kosketuksena. Häirintä ei tarvitse olla jatkuvaa eikä se välttämättä kohdistu heikompaan. Häirintä voidaan määritellä toiminnaksi, joka ei ole kiusaamista eikä väkivaltaa, jolloin se on toiseen henkilöön kohdistuvaa häirintää.

Sukupuolista häirintää on ei-toivottu huomio, joka liittyy sukupuoleen, esim. halventava tai alentava puhe toisen sukupuolesta, sukupuoleen liittyvä kiusaaminen, teot, jotka saattavat tuntumaan itsensä noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi.

Seksuaalista häirintää on muun muassa vihjailu ja seksuaalisesti värityneet vitsit, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat puheet ja kysymykset. Ehdottelu, vaatiminen ja fyysinen koskettaminen sekä raiskaus tai sen yritys ovat seksuaalista häirintää. Häirintä voi myös tapahtua puhelimen tai netin välityksellä. Sukupuolinen häirintä muuttuu häirinnäksi silloin, kun sitä

jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisi sen olevan epämiellyttävää. Seksuaalista häirintää ei koulussamme hyväksytä, vaan asiaan puututaan välittömästi.

Jokaisella on oikeus ihmisarvoon ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Loukkaavaa käytöstä ei koulussamme hyväksytä, vaan siihen puututaan välittömästi. **Loukkaavana käytöksenä** pidetään nimittelyä, kieltäytymistä työskentelemästä toisen kanssa, eristämistä ja toisen henkilön vähättelemistä. **Rasististen** viestien lähettäminen on erittäin loukkaavaa käytöstä. Jatkuvasta rasistisesta käytöksestä koulu tekee ilmoituksen poliisille. Rasistiset merkit ja eleet ovat kiellettyjä koulussa. Niitä ei saa esittää koulussa.

Väkivalta on tarkoituksellista itseen, toiseen henkilöön, ryhmään tai yhteisöön kohdistettua fyysisen voiman tai vallan käyttöä, uhkailua tai toteutettua. Sen seurauksena voi olla vamma, psyykinen haitta tai kehitykseen liittyvä vaikeus.

2. Kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa ennalta ehkäiseviä ja yhteisöllisyyttä vahvistavia toimia

Niveltäminen ja 7. luokkien muodostaminen, luokkien ja opetusryhmien ryhmäytymiseen liittyvät toimet

- siirtymävaiheeseen eskarista ekaluokalle liittyvät tutustumiskäynnit, kouluuntulojuhla ja kummiluokkatoiminta
- tuleville 7-luokkalaisille järjestetään tutustumispäivä keväällä ja uusille 7-luokille ryhmäytymispäivä syksyllä koulun alkaessa

Sosiaalisten taitojen opettaminen

- Opetetaan kuuntelemaan ja huomioimaan muita
- Ryhmätyöt ja parityöt
- Erilaiset roolipelit, joissa opitaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja
- Painotetaan hyviä käytöstapoja
- Selkeät toimintamalli, joiden pohjana ovat koulun järjestyssäännöt
- Kasvatuskeskustelut, kirjaukset/asiakirjat tallennetaan kanslian lukittuun kaappiin
- Avoin vuorovaikutus aikuisen ja lapsen/nuoren välillä

Oppilaan osallisuuden korostaminen

- oppilaskunta 1–9-luokilla
- tukioppilaat 7–9-luokilla
- kummiluokat

Hyvinvointikyselyt

- oppilaiden kuuleminen ja ajankohtaisiin ilmiöihin nopea puuttuminen

Sosiaalisen median käytöstä ja nettikiusaamisesta keskusteleminen

- koulutusta ja tietoa oppilaalle
- koulutusta ja tietoa opettajille ja vanhemmille

Koulun yhteiset tapahtumat

- koulurauhajulistus syksyn alussa

- yhteiset juhlat ja erikoispäivät

3. Kiusaamisen, väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen sekä häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Väkivallan käyttö koulussa on kielletty. Väkivaltaan puututaan koulussa välittömästi. Väkivaltatilanne selvitetään mahdollisimman pian kaikkien osapuolten läsnä ollessa. Uhri viedään tarvittaessa terveydenhoitajalle tai terveyskeskukseen vammojen todentamista tai hoitamista varten. Tilanteesta laaditaan kirjallinen tapaturmailmoitus ja muut mahdolliset asiakirjat. Väkivallanteosta ollaan aina yhteydessä sekä väkivallan tekijän että uhrin huoltajaan. Tarvittaessa tiedotetaan poliisille ja sosiaalityöntekijälle. Kriisiryhmä järjestää tarvittaessa ensiapua. Tapahtuman jälkeen keskustellaan sekä oppilaiden että henkilökunnan kanssa. Ulkopuolisen avun käyttöä voidaan harkita, kun seurataan oppilaiden ja henkilökunnan reaktioita. Kouluarkeen paluuta on tuettava.

Toimenpideohjeet

- Älä käänny pois tilanteesta
- Tilannetta harkitessasi ole rauhallinen ja harkitseva.
- Kehota oppilaita lopettamaan väkivalta.
- Pyri rauhoittamaan tilanne.
- Hae apua muilta aikuisilta.
- Tarvittaessa soita hätänumeroon.
- Anna ensiapu ja toimita hoitoon; ilmoita terveydenhoitajalle.
- Ilmoita rehtorille.

Lisätietoa ja ohjeistusta saat liitteestä väkivallan uhka ja häiriköinti.

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus määrätä häiritsevä oppilas/opiskelija poistumaan luokasta, muusta opetustilasta tai koulun tilaisuudesta. Rehtori ja opettaja voivat oppilasta/opiskelijaa poistaessaan käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirinnän vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Kun oppilas poistetaan opetustilasta, hänet ohjataan kanslian valvontaan ja oppilaan huoltajaa informoidaan tilanteesta mahdollisimman pian. Oppilaan huoltajille ilmoitetaan myös, jos tilanne vaatii oppilaan opetuksen epäämistä eli oppilaan lähettämistä loppupäivän ajaksi kotiin. Voimakeinojen käyttö on kirjattava ja kirjaus toimitettava rehtorille, joka arkistoi selostuksen.

Häirintään puuttuminen

Ensisijainen vastuhenkilö on henkilö, joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana.

Keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tapahtumien kulku

- Kirjataan tapahtumat
- Järjestetään osapuolten kuuleminen ja sovitaan, että häirintä loppuu ja tehdään selväksi, mitä tapahtuu, jos sopimus ei pidä
- Sovitaan seurannasta
- Ilmoitetaan asiasta vakavuusasteen mukaisesti huoltajalle, koulun oppilashuoltohenkilöstölle, kuraattorille jne.
- Suoritetaan asianmukaiset rankaisutoimet
- Oppilashuolto huolehtii, että asianomainen sekä uhri että tekijä saavat tarvitsemansa tuen
- Seurataan, toistuuko tilanne- Jos tilanne toistuu, pyydetään huoltajaa tulemaan koululle ja selvittämään tilannetta sekä pohtimaan, mitä tehdään seuraavaksi. Vakavimmissa tapauksissa arvioidaan myös lastensuojelun ja poliisin tarve.

Muut turvallisuutta lisäävät toimet

Oppilaat opiskelevat koulussa ohjeistetusti, ohjatusti ja valvotusti. Opettaja on mahdollisimman pian vastaanottamassa luokkaa/opetusryhmää oppitunnille.

Välitunnilla koulun pihalla on aina kaksi opettajaa sekä yksi koulunkäynninohjaaja. Välituntivalvojat erottuvat joukosta keltaisten liivien avulla. Erityisoppilailla on tarvittaessa henkilökohtainen koulunkäyntiavustaja valvomassa. Välituntivalvontalistat (1–6-luokat/ 7–9-luokat) ovat opettajainhuoneessa nähtävillä ja jokainen opettaja valvoo omalla vuorollaan

Kaikki koulussa työskentelevät aikuiset puuttuvat epäasialliseen, väkivaltaiseen ja aggressiiviseen käyttäytymiseen sekä kiusaamistapauksiin. Tilanteen selvittelyn aloittaa tapahtuman nähnyt tai kuullut opettaja. Tilanteen havainnut puuttuja selvittää tilanteen vakavuuden yksin tai yhteistyössä koulun muiden aikuisten tai asiantuntijoiden kanssa.

Tarvittaessa kootaan yksilöllinen oppilashuoltoryhmä.

Kiusaamisasiat pyritään selvittämään viipymättä. Koulun valvontakamerakuvia on mahdollista käyttää apuna tilanteen kartoituksessa.

Läheltä piti -tilanteista sekä vakavista väkivaltatapauksista koulun henkilökunta täyttää läheltä piti -lomakkeen ja toimitetaan se rehtorin kautta turvallisuuspäällikölle.

4. Peruskoulun KAKE eli kasvatustakeskustelu

Kasvatustakeskustelukäytännön tavoitteena on vähentää jälki-istuntojen määrää sekä saada oppilas ymmärtämään omat virheensä sekä itse löytämään ratkaisun, jolla ei-toivottu käytös loppuisi.

KAKEN tavoitteet

- Kasvatustakeskustelussa oppilaan käyttäytymistä tai tapaa toimia pyritään ohjaamaan ja hänen on itse mietittävä rikkomuksen seuraukset.

- Samalla opetetaan vastuullisuutta ja otetaan vanhemmat mukaan yhteisiin kasvatustilaisuuksiin. Siinä avataan kasvun rajoja keskustelun kautta, jolloin oppilaalle tulee tunne, että hänestä huolehditaan, häntä kuunnellaan ja asiat otetaan vakavasti.
- Oppilas joutuu myös välittömästi pohtimaan mitä teki, miksi ja miten korjata tilannetta lisäämällä oppilaan vastuuntuntoa.

Tavoitteet oppilaan osalta

- Oppilaan oman vastuun kasvaminen itsestä ja muista
- Oppilaiden epätoivotun käyttäytymisen vähentäminen
- Saada oppilas miettimään rikkomuksiaan tarkemmin ja ymmärtämään tekojensa seuraamukset
- Saada oppilas kunnioittamaan ja noudattamaan koulun sääntöjä paremmin
- Mietitään yhdessä oppilaan kanssa oikea toimintamalli vastaavissa tilanteissa jatkossa

Tavoitteet kodin osalta

- Tiedonkulun nopeutuminen kodin ja koulun välillä
- Kodin ja koulun välisen yhteistyön tiivistäminen

Tyypillisiä kasvatustilaisuuksia ovat:

- Toistuva oppituntien häirintä
- Toistuva kotitehtävien laiminlyönti tai koulutarvikkeiden unohtaminen
- Toistuva myöhästely oppitunneilta
- Lintsaaminen
- Luntaaminen ja väärentäminen
- Ilkivalta (toisen omaisuuden varastaminen ja turmeleminen)
- Tottelemattomuus henkilökuntaa kohtaan
- Epäasiallinen käytös tai kielenkäyttö
- Muu toistuva koulun sääntöjen rikkominen

Kasvatustilaisuuden vaiheet:

Keskustelu pyritään järjestämään mahdollisimman pian. Opettaja ilmoittaa kasvatustilaisuuden ajasta myös huoltajalle, joka voi osallistua kasvatustilaisuuteen.

1. Oppilas kertoo omin sanoin, mitä on tapahtunut ja mikä meni väärin. Sovitaan yhdessä oppilaan kanssa oikea toimintamalli vastaavissa tilanteissa jatkossa.
2. Täytetään KAKE-lomake.
3. Keskustelun jälkeen oppilas soittaa kotiin ja kertoo itse, mitä on tapahtunut ja mistä on keskusteltu, jollei huoltaja ole keskustelutilanteessa paikalla.

Keskustelun aikana täytetty KAKE-lomake lähetetään kotiin allekirjoitettavaksi. Allekirjoitettu lomake palautetaan rehtorille. KAKE-keskustelusta tiedotetaan aina luokanvalvojalle/luokanopettajalle.

KAKE-keskustelussa ovat tarvittaessa mukana huoltajat ja tarvittaessa joko kuraattori tai muu oppilashuollon edustaja.

Jälki-istutorangaistukset

Rangaistuksen antaja kirjoittaa jälki-istuntolapun ja antaa sen rehtorille. Rehtori kutsuu oppilaan luokseen ja päättää rangaistuksesta. Jälki-istunnoista ilmoitetaan aina huoltajille.

- Tapauskohtaisesti erittäin häiritsevä käyttäytyminen oppitunnilla tai koulun tilaisuuksissa
- Koulun tai toisen omaisuuden tahallinen turmeleminen 1–2 tuntia ja korvaus vahingosta
- Tupakointi 1 tunti

Jälki-istunto määrätään edelleen tilanteen ja harkinnan mukaan esimerkiksi väkivaltilanteissa. Mikäli kasvatuskeskustelu ei tuo toivottua muutosta oppilaan käyttäytymiseen, seuraavina vaiheina ovat tarvittaessa rehtorin antama kirjallinen varoitus tai määräaikainen koulusta erottaminen (monijäseninen toimielin, jonka toimivallasta päätetty johtosäännössä → kunnanhallitus).

5. Asian käsittely yksilö-, ryhmä- ja koko yhteisön tasolla

Koulun tasolla

- Selitämme koulun säännöt kaikille oppilaille vähintään kerran vuodessa syksyn alussa, ja järjestyssäännöt ovat nähtävissä koulun www-sivulla.
- edellytämme, että jokainen toimii toista arvostaen ja kunnioittaen.

Ryhmän tasolla

- järjestämme luokkakohtaisia vanhempainiltoja
- kartoitamme tilannetta tarvittaessa (esim. kiusaamiskysely)
- keskustelemme luokissa jatkuvasti hyvän ja turvallisen oppimisympäristön edellytyksistä
- opastamme oppilaita, miten toimitaan kiusaamistilanteissa
- korostamme sitä, että kiusaamisesta kertominen ei ole kantelua
- toimimme luokkahengen parantamiseksi
- laadimme luokkaan omat luokan ohjeet hyvän ja turvallisen oppimisympäristön edistämiseksi

Yksilötasolla

- keskustelemme kiusaajien ja kiusattujen sekä heidän huoltajiensa kanssa ja pyrimme löytämään myönteisiä toimintamalleja asioiden ratkaisemiseksi
- tarvittaessa osapuolet selostavat tapahtuman itse kirjallisesti
- teon sovittaminen sovitaan yhteisesti
- rohkaisemme kaikkia lapsia toimimaan aktiivisesti kiusaamista vastaan
- seuraamme kiusaajien käyttäytymistä ja vahvistamme oikeita käyttäytymismalleja
- sovimme tavoitteet käyttäytymisen muutokselle opettajan kanssa

- seuraamme sopimusten noudattamista (seurantapalaveri)
- tehostamme kiusaajan tarkkailua koulupäivän aikana ja sovimme tarvittaessa liikkumisesta / oleilusta valvotusti, esim. välitunnit vietetään sisällä taikka valvojan kanssa käsi kädessä
- rehtori voi tarvittaessa evätä oppilaalta opetukseen osallistumisen jäljellä olevan työpäivän ajaksi, mikäli oppilas on vaaraksi muiden oppilaiden tai koulun aikuisten turvallisuudelle taikka opetus häiriintyy kohtuuttomasti
- oppilashuoltoryhmä ohjaa tarvittaessa oppilaan huoltajia ottamaan yhteyttä hoitavaan tahoon

6. Yhteydenottotavat kotiin ja yhteistyö huoltajan kanssa

Oppilaita ja huoltajia ohjeistetaan ilmoittamaan väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ensisijaisesti luokan omalle opettajalle tai luokanvalvojalle. Myös huoltajien keskinäinen yhteistyö on merkittävää kiusaamista ennaltaehkäisevää toimintaa. mikäli huoltajat epäilevät koulukiusaamista, tulee huoltajan:

- ottaa yhteys omaan opettajaan/luokanvalvojaan tai kuraattoriin
- kannustaa lasta kertomaan kiusaamisesta kotona ja myös koulussa
- olla valmis yhteistyöhön koulun kanssa mm. osallistumalla koulun kutsumiin neuvotteluihin ja tapaamisiin
- tehdä lapselle yksinkertaisesti selväksi, että minkäänlaista kiusaamista ei hyväksytä ja että kiusaamisen on loputtava, jos oma lapsi on kiusaava osapuoli

Kiusaamis- ja häirintätilanteissa yhteyttä huoltajiin ottaa ensisijaisesti oma luokanopettaja /luokanvalvoja tai aineenopettaja, joka epäilee/havaitsee kiusaamista tai häirintää. Yhteyttä otetaan sekä tilanteen kohteeksi joutuneen että tilanteen aiheuttaneen oppilaan huoltajiin. Tarvittaessa mukana on myös kuraattori ja rehtori. Yhteyttä otetaan pääsääntöisesti puhelimitse, minkä lisäksi tarvittaessa lähetetään tekstiviesti, ellei yhteyttä saada muuten. Koulun taholta yhteyttä huoltajiin ottaa väkivaltatilanteessa rehtori/apulaisrehtori tai tilannetta hoitava opettaja. Tilanteen kulusta informoidaan huoltajia säännöllisesti ja tarvittaessa järjestetään koululla tapaamisia osapuolten kesken. Kaikista toimenpiteistä ja käydyistä keskusteluista pidetään kirjaa.

7. Yhteistyö viranomaisten kanssa

Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden hoitamisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä muiden viranomaisten kuten sosiaalitoimen, terveydenhoidon ja poliisin kanssa.

- kiusaajan ja kiusatun sekä heidän huoltajiensa kanssa sovittuun yhteisneuvotteluun kutsumme tarvittaessa mukaan koulupoliisi
- mikäli oppilasta on pahoinpidelty koulupäivän aikana, on huoltajilla oikeus päättää asianomistajana rikosilmoituksen tekemisestä
- vakavissa pahoinpitelyissä otamme yhteyttä poliisiin ja tiedotamme asiasta, jolloin poliisi päättää asian saattamista syyteharkintaan

8. Suunnitelmasta tiedottaminen ja koulu yhteisön henkilöstön ja huoltajien sekä yhteistyökumppanien perehdyttäminen ohjeisiin

Suunnitelma on luettavissa koulun kotisivulta ja se on myös paperiversiona koulun henkilökunnalle tarkoitettuna turvallisuuskansiossa. Suunnitelmaa käsitellään henkilökuntakokouksissa lukuvuoden alkaessa ja tarpeen mukaan. Oppilaiden kanssa suunnitelmaa käydään läpi syyslukukauden alkaessa YK:n ihmisoikeuksien julistuksen, kasvatuksen ja koulurauhan arvopohjan näkökulmasta. Suunnitelma liitetään koulun opetussuunnitelmaan ja turvallisuussuunnitelmaan.

9. Suunnitelman päivittäminen, toteutumisen seuranta sekä seurantaan liittyvä kirjaaminen ja arviointi

Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa ja viimeistään opetussuunnitelman päivittämisen yhteydessä

- suunnitelman toteutumista arvioidaan lukuvuosittain opettajakokouksissa
- suunnitelman päivittämisestä vastaa rehtori